

Byneset historielag

ÅRSHEFTE
2000

Slåttevise.

No ljåen han syng på den saftige voll,
og alle småblomane slær han i koll
og graset av roti han sopar
Det gjeng seg so lett i den doggmjuke eng,
i skårane svinger seg dreng etter dreng
og slær, so or vegen det ropar.

Ja, svinge du slåttar og vollane snøy,
det angar so godt av det nyslegne høyt
som verdi var full utav blommar.
Det legg seg en god-dåm over bakke og bygd
det er som ei ørske av nøgd og av trygd
det angar so hjerteleg somar.

Og gjev det vil skifte med sol og med vind
so all den Guds gåva du godt kan få inn,
Det vil eg so inderleg beda.
Ja, gjev oss ein bene so god og so traust,
Da blev me kje føla den kommande haust
Og jol me halda med gleda.

Arne Garborg

Til alle husstander på Byneset og medlemmer i Byneset historielag. Av Arne Håbjørg.

Siste år har laget hatt stor aktivitet. Dette gjenspeiles i stor oppslutning om laget. Pr. 1. november har vi 271 medlemmer. Det er å håpe at medlemmene finner glede, nytte og hygge ved å samles om historisk arbeid på Byneset.

Siste års styre har bestått av leder Arne Håbjørg, nestleder Knut Arvid Aae, kasserer Martin Rye, sekretær Karin Riksheim og styremedlem Anne Brit Bodsberg.

I tillegg har mange personer plass i ulike komiteer med ulike oppgaver.

Dette året har vært preget av bygdadager og utvandrerfestival. Tema for bygdagene var: Byneset i fortid og nåtid, med fokus på bosetting, næring, levesett og kultur.

Arrangementet krevde stor innsats fra medlemmer av laget og likeså fra bygdefolket for øvrig. Vi regner med at rundt 450 mennesker var direkte involvert i gjennomføringen av bygdagene.

Det gledelige var at andre organisasjoner og lag på bygda helhjertet gikk inn for arrangementet. Spesielt på fredagskvelden hvor det store kulturarrangementet ble gjennomført. Det ville vært uråd å gjennomføre dette uten en storstilt deltagelse fra våre kulturelle krefter, både amatører og profesjonelle. En hjertelig takk til Roar Wik, Harald Bjørkøy, Anita Brevik og Jacob Margido Esp. Dessuten takk til Byneset pensjonistkor, Byneset songlag, songlaget Våren, Byneset musikkorps

og deres dirigenter for helhjertet innsats. I tillegg må nevnes at skolekorps, sang- og musikkgrupper og enkeltpersoner deltok i de ulike arrangementer.

Historielaget vil tilkjenne stor takk til alle.

Et eventuelt overskudd av arrangementene skulle overføres i sin helhet til arbeidet med ny bygdebok for Byneset. Det ble litt i overkant av 100.000 kroner som overføres til bygdebok-arbeidet.

På husmannsplassen Onsøyhåggå er det også i år lagt ned et stort arbeid for å restaurere bygninger og gjenskape plassen som et monument over eldre tiders slit og strev. Den valgte stiftelsen som er opprettet av historielaget for å ivareta plassen har utført sin oppgave på en fin måte. Stiftelsens oppgaver er tredelte: restaurering, drift og økonomi.

En skoleklasse ved Rye skole har opparbeid kjøkkenhage på plassen i år. Det er også gitt en del gaver til plassen: Byneset husflidslag har gitt nye gardiner. Randi og Reidar Korsnes har gitt nye matter på golvet. Oddbjørg Klefstad Johansen en sengebenk som har sin opprinnelse på Klefstadhaug. Torger Onsøyen har gitt materialer og laget bru for opprusting av Serinastien. Torger har også laget skilter på stien. Fra Amerika er det gitt en gave på 300 am. dollar fra John og Gail Gaustad.

Kalenderen med billedmotiv fra eldre tider her på bygda blir også i år lagt ut til salg. Den er etterspurt både her på Byneset og som gave til utflyttede sambygdinger.

Videooptak fra gjennomføringen av gamle driftsformer i landbruket som ble gjennomført sommeren 1999 er planlagt ferdig til jul.

Videooptak fra bygdadagene og utvandrersfestivalen er under utarbeidelse, men det er usikkert om vi får den ferdig til julen.

Historielagets effekter er utlagt til salg hos Sparebank 1 på Spongdal og hos Nordbygdens samvirkelag på Rye. Kalenderen, årshftet, video om gamle driftsformer, video om fjordfiske og boka Ord og uttrykk fra Byneset kan være gode julegavetips.

Er vi heldige er også videoen om bygdadagene ferdig.

Registreringen av gamle draktskikker på Byneset pågår fortsatt. Innsamling pågår. Bunad- og folkedraktrådet har tatt bilder og registrert en del av det som er innsamlet. Folkedraktrådet er meget imponert over det arbeidet som allerede er utført og det draktmaterieell som allerede er funnet.

Kirkegårdsutvalget er ferdig med registrering av gamle gravplasser. Registrering og fotografering av spesielt gamle og verneverdige gravstøtter er slutført. Igjen står bearbeiding av stoffet for å gjøre det tilgjengelig for alle.

I tillegg til årsmøtet har vi hatt 2 åpne møter. På årsmøtet 24. februar holdt arkeolog Knut Harald Stomsvik et kåseri over emnet "bosetting på Byneset i jernalderen".

Vårmøtet var lagt til Folkvang 27. april. Naturvernkonsulent og botaniker Bjørn

Sæther fortalte om planteliv og landskap på Byneset. Han viste også lysbilder fra flyfoto over områder på Byneset.

På høstmøtet 16. oktober holdt konservator Johan Sigfred Helberg et meget interessant foredrag om "skarprettervesenet i Trondheim på 1700 tallet".

Årets historiske vandring var lagt til Rustkammeret i Trondheim. Bjørn Molde fra Leinstrand, som tidligere har hatt sitt arbeid på Rustkammeret var en utmerket guide.

Turmarsj ble arrangert 20. august fra Spongdal skole. Løypene var henholdsvis 20 – 11 – 5 km lange. 110 personer deltok i marsjen.

Arbeidet med ny bygdebok foregår kontinuerlig. Det aller meste av det historiske er nå innlagt på EDB. Mye av innsamlingen av nyere data er innhentet, men noe står igjen. Når alle data er innlagt på EDB blir det et nytt møysommelig arbeid med å lese i gjennom manuskriptene og korrigere de feil som vi er klar over finnes i utgangspunktet.

Søknad om økonomisk støtte er sendt til Trondheim kommune og de politiske partier. Dette blir behandlet i forbindelse med kommunebudsjettet.

En hjertelig takk til alle medlemmer for hjelp og støtte til historielaget. Vi setter stor pris på all aktivitet og takker spesielt de som på en eller annen måte har bidratt i lagets arbeid. Spesielt vil vi takke for all dugnadsinnsats som ble utført i forbindelse med utvandrersfestivalen og bygdadagene. Vi håper lagets virksomhet vil være med på å øke kunnskapen og interessen for bygdas historie.

BYNESINGER I KRIG

9. april 1940 er blitt en merkedag i vår historie, og ikke minst for de som aktivt deltok i kamphandlingene etter tyskernes overfall på Norge.

“Felttoget i Stod” av Anders S. Asprem behandler krigshandlingene fra Verdal til Snåsa i tiden 9.april til 5.mai, da de norske styrker ble tvunget til å legge ned våpnene. Eskadronsassistent Jacob Hagen har skrevet en dagbok spesielt for 5. hjulrytterskvadron av DR-3, hvor noen av “våre” karer hørte hjemme.

Først litt om bakgrunnen for at akkurat områdene ved Steinkjer og omegn skulle bli krigsskueplass. Tyskerne inntok Trondheim tidlig om morgenen 9. april, og konsoliderte sine stillinger her, samtidig som tyske krigsskip patruljerte og hadde totalt herredømme på fjorden.

Engelske styrker gikk den 10. i land i Namsos, og den norske hærledelsen besluttet da å sette inn styrkene i Nord-Trøndelag for om mulig, sammen med englenderne å stoppe tyskernes fremmarsj nordover her.

Våren 1940 var usedvanlig sein. Beistadfjorden var islagt til langt ut i april, og det hindret tyskerne i å landsette tropper lengre nord enn Inderøy og Follafoss, dermed fikk nordmennene tid til samle styrkene nord for Steinkjer. For de engelske, og de franske styrkene som kom noe senere, ble det imidlertid store problemer når de kom litt opp fra sjøen, for til tross for alt, både av nyttig og “unyttig” utstyr og materiell de dro med seg, hadde de ikke noe for vinterkrig. I områdene ved Snåsavatnet var det opp til 1,2 mtr. snø på flat mark i slutten av april. Veiene og forsyn-

ingslinjene snødde og føk igjen og vanskeliggjorde forflytninger.

John By Onsøyen og Leif Klemetsaune er mine interjuobjekter. De tilhørte som nevnt 5. hjulrytterskvadron og hadde førstegangstjeneste på Rinnleiret i 1936. Hjulrytterskvadron vil si at de var oppsatt med sykkel. De var innkalt til nøytralitetsvakt og skulle møte på Rinnleiret den 9. april (merkelig sammentreff). De overnattet i Trondheim natt til den 9., og om morgenen kunne de se tyske soldater i Trondheims gater; men de kom seg med toget til Rinnan. I og med at de var innkalt til øvelse, fikk de ikke samme problem som de som møtte etter mobiliseringsordre. Mobiliseringsordren ble nemlig kansellert den 10. april, og de fremmøtte fikk ordre om å reise heim. Kontraordre kom omsider, men verdifull tid var gått tapt. Hjulrytterskvadronen fikk imidlertid utlevert effekter og ble mobiloppsett. Både John og Leif var maskingeværskyttene for i hvert sitt lag. Den 11. tidlig på morgenen fikk hjulrytterskvadronen ordre om å dra nordover til Binde i Stod. Det ble en dryg tur, 58 km med full oppakning, snø på veiene,

og de 2-3 siste milene måtte syklene leies. De kom frem ved 10-tiden om kvelden, etter å ha vært i aksjon i 21 timer. Etter innkvarteringer ungdomshuset Vidarheim, stupte de ned i halmen i fullt utstyr og sovnet momentent, totalt utslitte.

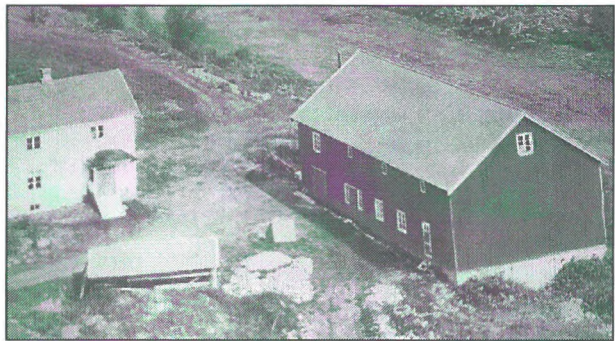
Tyske styrker var gått iland ved Kjerkesvågen på Inderøy, disse ble stoppet en god stund i Verdal, hvor DR-3's mitraljøseskvadron med motoriserte mitraljøser gjorde tyskernes videre framrykking umulig før de fikk inn forsterkninger. Som et apropos: Mitraljøsene var nyinnkjøpte fra **Tyskland**, og skvadronen ble betegnet som landets best utstyrte. De måtte imidlertid til slutt trekke seg nordover, kjøretøyene kunne ikke ta seg frem p.g.a. snøen og ble etterlatt. Mitraljøsene ble lastet opp på sleder og ferden fortsatte med hesstekrefter "in natura".

De neste 8 dagene forløp uten kamphandlinger, bortsett fra at tyske fly foretok speidertokter og forårsaket stadig flyalarm. Dagene forløp ellers med feltøvelser, innskyting av våpen, sliping av bajonetter og vakthold ved alle knutepunkter for vei og jernbanetraffikk. Hjulrytteravdelingene fikk ski og forsvinningsdrakter. Den 21. forflyttet hjulrytterskvadronen seg noe nordover til nye stillinger, og de

kunne også se bombingene av Steinkjer den dagen. Ild og røyksøyler slo opp, og det meste av byen ble jevnet med jorden. Engelske styrker som hadde vært i kamp sørover mot Verdal, rykket nå tilbake i uorden, de hadde etterlatt det meste av materiellet og overlot nå fronten til nordmennene.

De nye stillingene var ved gårdene Volden, Læggran og Kippe. Tyskerne angrep nå med fly over hele bygda. Flere gårder sto i brann, og tyske bakkestyrker ble oppservert stadig nærmere. Slik gikk de neste 2 døgnene.

24.4. Slaget ved Binde.

Gården Veiset, Binde - hvor John By Onsøyen hadde stilling i kjellervinduet helt til venstre på hovedbygningen, og Leif Klemensaune på høyden rett bak denne bygningen'

I 8-tiden om morgenen ble 3 tyske patruljer oppservert i området. "Våre" karer John og Leif var i stilling med maskingeværene henholdsvis i kjelleren på våningshuset på gården Veiset, og på en høyde like ovenfor gården. En tysk forpatrulje på 8 - 10 mann kom etter hovedveien mens hovedstyrken fulgte ca 500 m bak. Forpatruljen oppdaget

ikke den norske styrken som lå i stilling på Veiset, og som lot tyskerne komme frem på hovedveien til de var på høyde med gården på en avstand av 70 - 80 meter. Da først ga troppsjefen fenrik Garnes ordre om ild.

Dette ble fatalt for tyskerne, de søkte dekning i brøytekanterne, men den ga dårlig dekning og de falt alle sammen. En forsøkte å flykte opp i skogen like ved, og opp i et tre, men også han ble skutt og ble hengende i treet.

Hovedstyrken befant seg på hovedveien ved Leinkorsen ca. 500 meter mot syd. De holdt på å kjøre frem noe tyngre skyts, sannsynligvis bombekaster / mitraljøse. Det lyktes imidlertid våre folk å skutt hesten, slik at tyskerne ble noe hindret i fremrykkingen. Skytingen mot gården Veiset tiltok, samtidig som tyske patruljer forsøkte å komme rundt på flankene, hvor det var skogbevakst. Fra regimentet kom det ordre om tilbaketrekning, nordmennene skulle bare gjøre oppholdende motstand, og troppsjefen beordret lagvis tilbaketrekning. Laget til John skulle ligge igjen mens de 2 øvrige lagene trakk seg tilbake og fant nye stillinger, for å gi dekningsild slik at de som lå igjen, også kunne komme seg vekk. Laget til Jon trakk ut fra bygningene og tok stillinger ved låvebrua. Det begynte nå å bli nærgående skyting, en tysk soldat kom nesten helt frem til baksiden av låven, men ble observert. Fenrik Garnes ropte da og spurte om han var norsk, men da det ikke kom noe svar ble også han skutt.

Kl. 10,15 var alle ute av stillingene og på vei nordover. De måtte ut i åpent lende, og nå var det kraftig skyting, nordmennene måtte noen ganger kaste seg ned og John fikk skistaven kuttet av en tysk kule. Merkelig nok ble ingen av nordmennene skadet, og de kom frem til gårdene Østgård, Nordgård og Utgård hvor de gikk i nye stillinger.

Her ble de så i 2 døgn, men det kom ikke tyske tropper frem til stillingene. Nervene var imidlertid i høyspenn, og en vaktpost utløste alarm da han om natten skjøt på en skygge. En annen skjøt etter en gammel kone, heldigvis uten å treffe.

Folkene på gårdene var evakuerte, og soldatene måtte også ta del i fjøsstellet. En natt var det også kalving på Østgård, som de måtte ta seg av.

Den 27. fikk 5. Hjulrytterskvadron avløsning, og de ble trukket tilbake til Jørstad i Snåsa. Her lå de i leir frem til 3. mai, da de på nytt ble sendt frem til frontlinjen. Stillingen var nå blitt temmelig håpløs. Engelske og franske styrker trakk seg nå ut over Namsos og forlot landet. Våre styrker hadde nesten ikke ammunisjon igjen, tyskerne rykket frem på flankene og mot fly og tyngre våpen hadde nordmennene svært lite å stille opp med.

Øverstkommanderende for Trøndelag oberst Getz måtte derfor den 3.mai gå til det tunge skritt å innlede kapitulasjonsforhandlinger med den tyske hærledelsen. Den 4. ble kaptulasjon undertegnet og den 5. ble våpnene innlevert.

De norske soldatene fikk imidlertid ikke reise heim, de ble internert, og 5. hjulrytterskvadron fikk forlegning ved Jørstad i Snåsa. Der opprettholdt de vanlig feltliv, men ble også kommandert av tyskerne til utbedringsarbeider etter krigsskader på veier/jernbane.

John og Leif ble plassert på to gårder og deltok i våronna. Her ble de hele mai måned og ble sluppet fri for å reise heim den 29. mai.

Etter å ha levert de siste militære effekter på Rinnleiret, reiste de med toget til Trondheim og var heime den 1. juni.

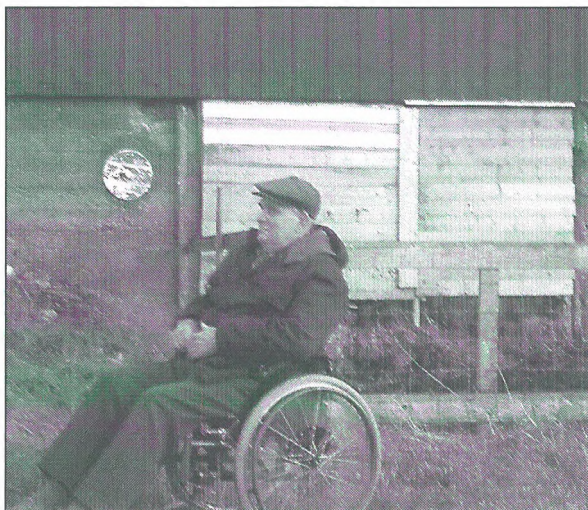
Følgende bynesninger deltok i felttoget i Stod:

Hjalmar Braa
Erik O. Fallan
Leif Klemetsaune
John By Onsøyen
Ingebrigt Aune befal
Einar Haugan befal.

Den 11. november 2000 kjørte jeg sammen med John By Onsøyen, og sønnen Olav Onsøyen til Stod og til gården Veiset hvor eieren Gunnar Kvarving tok svært godt imot oss. Representant for Stod Historielag Anders Jonstad var også til stede. Vi fikk servert middag samt kaffe med bløtkake. Mange takk!

John By Onsøyen var nå etter 60 år tilbake på åstedet for denne trefningen, og han hadde ingen problemer med å fortelle om hvor tyskerne rykket fram, og om hvordan slaget utviklet seg. Uthuset står idag som det var dengang, med massevis av kulehull i bordkledningen inn mot tunet og på tverrveggen mot veien. På baksiden av uthuset var veggen pepret med splinter etter en bombekastergranat. Våningshuset hvor John hadde sin stilling i kjelleren er ganske mye endret/påbygd, og kjellervinduet hvor Jon sto med maskingeværet er borte. Jeg vil rette en takk til John By Onsøyen

*John B. Onsøyen
på gamle trakter etter 60 år.*

og Leif Klemetsaune for opplysningene jeg har fått, og til Olav Onsøyen som tok opp saken slik at vi kom igang.

Ivar Rye.

“HANGERVÅTTAN”

Hangervåtten er ruver godt sett fra områdene rundt fjorden. Her sett fra Børsabergan.

Hangervåtten er et landemerke som kan sees fra det aller meste av Byneset, og fra fjorden, samt fra områdene omkring fjorden, fra Leksvika og hele veien rundt til Klæbu og søndre del av Bymarka. Det falt derfor helt naturlig at den ble med i det landsomfattende systemet med vardebål på fjelltopper som ble tent for å varsle at ufred truet.

Varde, Væte, Våtta, Valen (an), Vola er alle navn, eller del av navn på fjelltopper rundt omkring i Midtnorge som viser at den og den fjelltoppen engang har vært med i ordningen. Navnene skriver seg fra “veter”, det vil si ildvarder.

Syd i landet er også vardene blitt kalt Bauner (dansk).

Her i landet kan vi spore denne ordningen tilbake til midten av 900-tallet, og iflg. Snorre var det Håkon den Gode (Håkon Haraldson) som i forbindelse

med leidangen også fikk opprettet varslingsystemet. Hærorrdningen “Leidangen” var basert på at mindre områder - skipreider - skulle mønstre et visst antall mann og utstyr til langskipene, som det enkelte område var forpliktet til å holde i beredskap. Sør- og Nord-Trøndelag var da delt i 10 småfylker og 75 skipreider, og skulle tilsammen mønstre ca. 90 langskip. Snorre nevner også at på 7 netter gikk hærbudet fra landets sydligste varde til nordligste tinglag på Hålogaland.

Når vardene lyste lot kongen eller jarlen, eventuelt kongens årmann skjære hærpil, Disse ble sendt ut i de 4 himmelretninger og stevnet “bonde og fri mann” til leidangen. Senere ble hærpil erstattet med budstikke.

En vardevakt (vardekarl) skulle være

bonde eller bondesønn, det skulle være 2 mann på hver vakt, som varte et døgn. Det var forbundet med streng straff både å unnlate å tenne varden; eller å tenne varden uten grunn. Varden skulle tennes hvis andre varder ble tent, eller hvis det ble observert 5 fiendtlige skip eller mere.

Allerede i år 955 kom Erikssønnene sørfra med mange skip på hærferd. De passerte Agder, men vardevaktene der

var vant med at fienden kom fra østfra og de tente ikke vardene. Dette førte til at kongen (Håkon den gode) hadde lite folk i slaget på Rastarkalv (Frei på Møre). Det kom frem etterpå at vardene ikke var blitt tent, og det medførte at vaktene ble lyst utlegd (fredløs).

Straffen for å tenne varden uten grunn, var på hele 40 mark, dvs. verdien av en stor gård. Senere utover i middelalderen ble disse staffene mildnet.

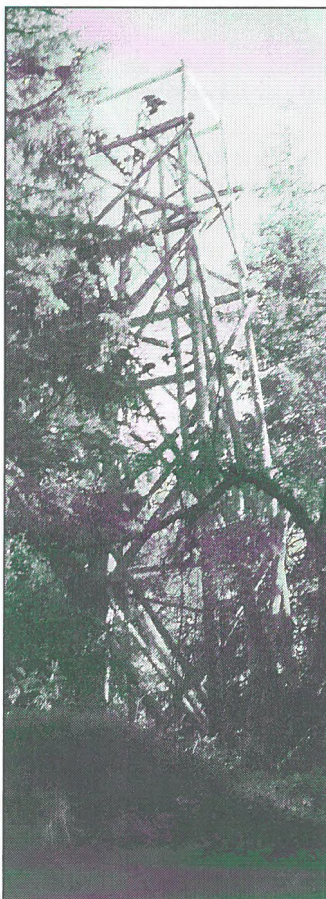
To vardekarler i Tydal fikk i 1644 6 riksdaler i bot (tilsvarer verdien av 2 kyr) for at de ved uforsiktighet satte fyr på vaktbua ved varden, og dette ga ringvirkninger.

Så over til "vår" varde. Selv om skriftlige kilder mangler kan vi temmelig sikkert gå ut fra at den hører

til de aller eldste. Vi vet at Håkon Jarl's årmann Bård Kvite bodde på Hanger, og at kongens årmann bodde her eller på Stene fra ca. år 995, så det skulle være naturlig at varden lå i tilknytning til disse gårdene.

Varden lå på det høyeste punktet, hvor det nå står et "tårn" for nedfalls. Dette tårnet ble bygget i 1960 som trigonometrisk punkt i forbindelse med luftkartlegging på oppdrag fra Norges Geografiske Oppmåling. Tårnet rager

opp jevnt med tretoppene og er 25 - 30 meter høyt.

Selve vardestedet er en bergkulle 7-8 m bred og ca. 20 m lang, dette var gunstig med tanke på lynnbrann og i verste fall skogbrann, selv om skogen måtte være ryddet vekk i et større område omkring varden slik at utsikten ble best mulig. Vanligvis var det murt opp en steinring omkring varden. Den kunne variere etter terrengforholdene fra 4 til 16 meter. Det har også vært opplagt stein på Hangervåttan, men disse ble fjernet under arbeidene i 1960, samt at det da også

ble sprengt en del i bergkollen.

Hangervåtten var spesielt i middelalderen strategisk plassert, da fiendene normalt kom sjøveien og vardevaslet kom sørfra og da gjerne fra Mørrekanten over Surnadal, Rindal, Meldal og Orkdal. Eller det kom fra Trøndelagskysten over Agdenes, Stadsbygd og Geitastrand.

Vardevesnet lå mere eller mindre nede etter svartedauen (1349) til ca. 1600 da leidangen ble oppgradert. Men fienden kom nå imidlertid for det meste fra øst, og Hangervåtten måtte få varslet fra Leksvik - Stadsbygd eller Klæbu og Våtten i Leinstrandsmarka.

Hvordan var så vardevakta? Jo, det var ikke permanent vakt. Leidangsrådet fikk informasjon om mulig fare som truet, og satte da ut vardevakter. Det var bygget en vaktstue like ved varden, likevel kunne det på vinteren være en "hustrig" sak. Det finnes mange beretninger fra andre bygder om dette, også med bøtelegging av noen som leide andre til å ta vakta for seg. Likeledes noen som sendte kvinner og barn på vakt. Harald Hove nevnte at ved arbeidet i 1960 fantes noe forarbeidede kors og trefigurer som var satt opp omkring, men disse ble fjernet. De var vel forarbeidet i lange vakttimer.

Svært lite er skrevet om at vardene ble tent, men sommeren 1718 beordret kommanderende general V. Bugge fullt vakthold på vardene nordafjells. Og da svenskene under Armfeldt invaderte i september lyste vardene over hele

landsdelen. Det ble også beordret full vardevakt fra sommeren 1808 til våren 1809, men det ble ikke noe angrep på det nordenfjeldske denne gang. Samtidig kom også det første telegrafsystemet (klapp-telegrafen), og overflødiggjorde vardene.

Offisielt ble systemet avskaffet først i 1850.

I 1936 feiret Noregs Ungdomslag 40 år, og det skulle tennes varder på alle de gamle vardeplassene, men på Hangervåtten var det for mye skog, og varden ble derfor satt opp og tent på Undershaugen, det er den norlige delen av Hangervåtten.

Vi kan avslutte med Per Sivles ord som er innrisset på minnestenen på Våttakammen.

*Og gjev det aldri må verta sagt
At landet ligg utan vardevagt.*

Ivar Rye

Bynesingen

I STORFORM

SIVERT Kvaksvik

Sivert Kvaksvik er i storform foran Bygdadagene på Byneset til helgen, informerer Jacob Margido Esp.

Sivert kommer som kjent fra "Mebøgda" på Byneset, og har ikke tenkt å "bryt ut" noe særlig på engelsk til helga.

- Driv en me Høn og jordbær på Byneset, træng en itj å vårrå så flenk te å ta seg fram på ainna språk, men nåkkå ska æ no fortæl amrikaneran om livet te oss som vart igjen her - dæm ska no få hør om det, ja.

Sånn ja, Læll ja, Som det vart ja!

Sivert har for øvrig en halvbror som utvandret til Amerika i sin tid..

- Æ har no itj hørt nå fran Ottar, så det spørs no kolles det egentlig gjekk, denne utvandringa hans, undrer Sivert. æ håpe no itj at'n har havna i Dakotas underverden. Det ska visst itj vårrå nå særle har æ hørt. En veit no ailler, men vi Kvaksvikan har no ailler vorre nån kløppera med penn og papir heller...hainn fins vel en plass borti der!

60 år på aldersheim

Det ene tar det andre,- og god er den som skal følge Kvaksviks utallige tankerekker for så å få en sammenheng i det hele. Vel, vi penser like gjerne innom aldersheimen.

- Æ har lesse at legevitenkskapen sei at no e det mulig å bli 130 år. Det vil sei at æ kainn sjå fram te 60 år på aldershei-

men! - Og det kan godt hend at æ kjæm dit sammen med nabo`n - som æ itj hæle!!!!. På dobbeltrom.

Sivert har alltid det verst tenkelige alternativet helt klart.

Oppildnet av det pågående EM i fotball farer Kvaksviks utallige tanker.

- Tænk dæ om æmå del rom me`n Arnt
- Arnt ja! Ja, da melde æ overgang til Trondheim Hospital, og det med en overgangssum på 6 milliona krona. Det e da itj nå vær det enn at den gråbleika konfirmanten Rune Lange forlangt 5 milliona for sin overgang? - Æ e no vel så my verd som en gutkvalp!!

- Æ lure no på om en Arnt røkk fram te åpninga av Bygdadagan - han hell da på å ska åpne en tunnel ein eller anna plass på Frøya. Ja, itj berre han da. Han ska no berre kløpp av ei snor når alt kjem te alt.

Sivert har fått med seg etableringen av det nye golfanlegget, og er mildt sagt lite begeistret for den slags tiltak.

- Det må da gå an å bruk dørkajorda te ainna enn å spæll golf over hælve Byneslandet, tordner en tydelig skeptisk Kvaksvik.

Besværlige melkeprøver

Kvaksvik har mange jern i ilden, og har nå avsluttet en videoinnspilling for Tine og Historielaget.

Her er målet å lære bøndene å ta melkeprøver - og det kan være en sann prøvelse for en som er flasket opp på "Høn og jordbær". På videoen viser Sivert dette sammen med en veterinær. Sivert gjør her alle de feil som tenkes kan når en skal få tak i en melkeprøve fra de firbente. Dette blir møysommelig rettet opp igjen, for Kvaksvik har også en pedagogisk side - uten at denne er særlig påtrengende i dagliglivet på gården.

Kvaksvik er for øvrig av den oppfatning at alle som har et firbent dyr på bås bør få videoen, og håper at historielaget kjenner sin besøkelsestid.

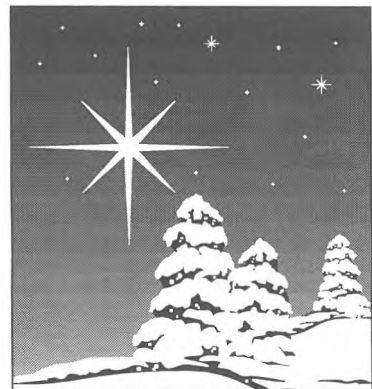
- Sonpass må dem no koinn invester i bønder`n på Trondheims beste

vestkant, avslutter Sivert Kvaksvik som vi treffer igjen på Bygdadagene på Byneset.

Skuespilleren Jacob Margido Esp ser frem til å opptre med sin fargerike og meningsfylte bygdeoriginal Sivert Kvaksvik. Bygdeoriginal, javel, men en som har mang en god vinkling på vedtatte sannheter og oppfatninger. Sivert ser det hele litt fra sidelinja - den andre sida enn de aller fleste står på!

Litt nostalgi i medlemsskapet...

Esp ble sist jul kjent med historielaget i hjembygda si. - Familie og naboer var opptatt av og snakket stadig om historielaget. Engasjement er som kjent smittsomt, hvorpå også jeg meldte meg inn. Det er nok litt nostalgi i medlemsskapet blandet med et oppriktig ønske om å ivareta historien og kulturlivet i hjembygda mi.

- Det er viktig at lokalhistorien blir ivaretatt. Og det slår meg hvor offensivt historielaget her er; med nye oppdaterte bygdebøker, kalendere, turmarsjer, bygdedager og egen ordbok - og her er nok Siverts vokabular godt representert. "Rusje fjørt", som betyr noe sånt som veldig fint er et uttrykk som ofte dekker Kvaksvik følelser for det positive. "Riv sunn tå nå kvart" betyr for ordens skyld rive i stykker noe!

-Ord og vendinger som nok er gått i glemmeboken for dagens oppvoksende generasjon. Kvaksvik drar på ordene, og det er tilfelle at det var slik de snakket da, ja mange gjør det enda. Og det er det ekte som når frem til folk de aller fleste kjenner eller vet om, en Kvaksvik.

I min oppvekst hadde vi en historieforteller på Byneset, Reidar Vikan, som fikk oss til høre etter. Selv en basar på Berg bedehus ble spennende; kaffe på storkjel, tekake, årsalg - og Reidar Vikan. Da var stemningen satt.

-Historielaget er relativt

nytt, men har allerede engasjert folket utfra et felles engasjement - nemlig historien som vi alle er en del av. Vi har med andre ord en felles plattform gå ut i fra, og det er svært viktig i dag hvor man lett flytter på seg. Det er jo den store interessen for utvandrerfestivalen og Bygdedagene et glimrende bevis på. Den formelle siden av oss løses litt opp, sier en tydelig engasjert Esp. Dette er noe han har reflekterte meninger om. ≈ stable på beina et slikt arrangement gjør at vi baserer kultur på historien - og slik bør det være.

Historielaget synliggjør kulturlivet både i og utenfor bygda, et kulturliv som på relativt kort tid har blitt rikt og mangfoldig og som kvalitetsmessig holder svært gode mål. For hvilken bygd med om lag 900 husstander kan trekke to fulle konsertsaler slik vi gjorde i Mai - 98? Byneset gjorde det, sier en ikke så lite stolt Esp, som selv er en betydelig bidragsyter i så måte; for tiden i full sving med prøver til "Kirsebærhaven" av Anton Tsjekov med premiere 5. September - også en komedie fra Jacob Margido Esp.

Anne Lise Berg

Tidenes folkefest på Byneset

Over tusen Bynesinger søkte lykken over ”dammen” på slutten av forrige århundre. Mange så aldri heimbygda si igjen, men mange av ætlingene ønsket å se bygda ved fjorden hvor forfedrene kom fra. Den muligheten fikk de i juni i år, og over 60 ætlinger benyttet denne muligheten. Sammen med Bynesingene gjorde de dette til tidenes folkefest på Byneset.

Det er i år 175 år siden nordmenn selv var innvandrere i et fremmed land – de aller fleste drevet av nøden hjemme i Norge.

I 1802 var folktallet på Byneset 1042, mens det steg til 2100 i året 1865, og det sier seg selv at det ikke kunne være jord og et skikkelig utkomme her etter denne fordoblingen av folketallet.

En tredjedel av Bynesingene utvandret i tidsrommet 1865 til 1900 – dette grunnet både på nød og kanskje også en porsjon eventyrlyst. Både odelsgutter og husmannsfolk forlot gamlelandet.

De fleste av Bynesingene som søkte lykken ”over dammen” fant seg til rette i Midt-Vesten, men mange dro også til Canada. I tillegg til den nødvendige fysiske bagasjen måtte de også ha en stor porsjon arbeidslyst, for her måtte de begynne fra grunnen av! Her tok de seg land, bygde opp gårder og satte den nye generasjonen norsk-

amerikanere til verden.

De fleste utvandrerne så aldri Norge og Byneset igjen, men etterkommerne fikk nok ofte høre om gamlelandet og hjemlengselen var nok i mange tilfeller vanskelig å skjule.

En St.Hanshelg med en historisk atmosfære

Med historielaget som primus motor var store deler av bygda satt i sving for å avvikle Bygdadagene. Planleggingsfasen på to år og selve gjennomføringen engasjerte over 500 av bygdas egne krefter -enten i form av sitt sang-, administrasjons- eller rett og slett sitt dugnadstalent! Et imponerende arbeide ble lagt frem St.hans-aften i år. Et stort samlende telt ble satt opp på Rye skolegård, hvor selve basen for arrangementet var.

Fredag ble Bygdadagene høytidlig åpnet med kulturaften i stevneteltet. Her spilte og sang bygdas korps og to kor. Solistene Anita Brevik, Roar Wik og Harald Bjørkøy var også med å satte sitt musikalske preg på åpningen.

Den noe utrangerte Bygdeoriginalen fra Mebøgda, Sivert Kvaksvik, var i høyeste grad tilstede med sine meninger. Bygdeoriginal, javel, men en som har mang en god vinkling på vedtatte sannheter og oppfatninger. Kvaksvik ser nok tilværelsen litt fra sidelinja – den andre sida enn der de aller fleste står! Jacob

Margido Esp var kveldens konfransier og fikk kveldens arrangement fint

sammenføyd.

Det er langt mellom de bygdene som kan varte opp med det reportureret innen sang, musikk og skuespillertalenter som vi faktisk kan her på Byneset.

Utover denne lyse kvelden brant St.Hans bålet og gammeldansorkesteret Jan Borseths spilte Ut i de små timer på årets Midtsommer-fest.

Lørdagen kunne man bruke til å både se og smake på gamle Bynestradisjoner. I Vonheim ble det servert tradisjonsmat, og Bynessuppa ble svært populær som smaksprøve. Oppskriften ble delt ut, og håpet er at den yngre generasjon skal få lyst til å holde denne retten i hevd. Demonstrasjon av flatbrødbaking og steking av skjebbladkaker hadde også stor publikumsoppslutning. Ellers kunne en handle kunst og håndverk fra de mange standene inne i skolen.

På Øvre Lerdal (løddølom) var gamle-

stua med sine severdigheter stilt til disposisjon, og ble godt besøkt

Landbruk og moderne gårdsdrift fenget mange. Her hadde Jon Hoem stilt sin gård til disposisjon for omvisning.

Båtturen langs Bynes-landet var

fulltegnet i lang tid før Bygdadagene, så dette var det en så stor interesse for at det må være mulig å arrangere dette senere. Kanskje som et fast sommerarrangement?

Onsøyhåggån

Hele helga var det satt opp buss-transport til de ulike severdighetene – deriblant til plassen Onsøyhåggån som forøvrig er kommunens eneste husmannsplass i sitt naturlige miljø, og som nå er donert til historielaget. Svært mange ønsket å se Onsøyhåggån for å ta en titt inn i gammeltida. Husene på plassen ligger idyllisk til blant de mange grønnkledte åsene rundt og med en praktfull utsikt over bygda og fjorden. Her har det altså bodd folk frem til senhøsten 1991, noe kalenderen i det spartansk innredede kammerset vitner om. Her er verken strøm eller innlagt vann!

Søskenparet Elida og John Onsøyhåggån var de siste som bodde her. Med 20 mål jord, husdyr, fiske og stor arbeidslyst klarte de å brødfø seg. Selve huset består av to rom: kjøkken og kammerset samt et loft.

Den eneste moderne innretningen de sistboende gjorde seg nytte av var sykkel.

Strøm, innlagt telefon var oppfin-

nelser de ikke ønsket å stifte noe nærmere bekjentskap med. Etterhvert som de ble eldre og skrøpeligere fikk de valget mellom å legge inn telefon eller komme på gamlehjemmet! For dem var dette valget mellom to onder, og det falt dermed på telefonen. Da denne oppfinnelsen var vel installert la Elida like godt en duk over den!

Historien er mange fra Onsøyhåggån - historier som vitner om et annet livsinnhold og en annen livskvalitet. Folket på husmannsplassen hadde nok ganske andre mål for dagen enn hva vi er vant til, men livet var tross alt ikke bare slit. Historien forteller at på søndagene vinterstid spente John på seg sine hjemmesnekrede ski og gikk den lange veien over Vintervatnet til Skistua, som den gang var hotell. Her tok han et par glass øl for så å gå den samme langeveien hjem igjen. Det var ukas adspredelse for John!

Under Bygdadagene var plassen ”bebodd” av en familie som arbeidet der slik de gjorde dengang. Onsøyhåggån var i full drift. Med husdyr, en liten åker og ellers det som fulgte med av redskaper og mattilberedning fra den tiden.

Mange av de besøkende ble fascinert over hvor lite de hadde av materielle goder og hvordan de tok vare på hver en ting de kjøpte eller aller helst lagde selv.

Det spørres vel om amerikanerne virkelig trodde det de så og hørte om livet her den dagen de tok turen til Onsøyhåggån?

En verdig markering av utvandringen ... og bygda

Arrangementet var et ubetinget positivt løft for bygda – et løft som fikk vist mangfoldet innen mattradisjonene, kunst og håndverk og egenarten innen bygdekulturen. Med 20 minutters biltur fra Trondheim sentrum er det godt gjort å beholde sine særpreget slik tiden er.

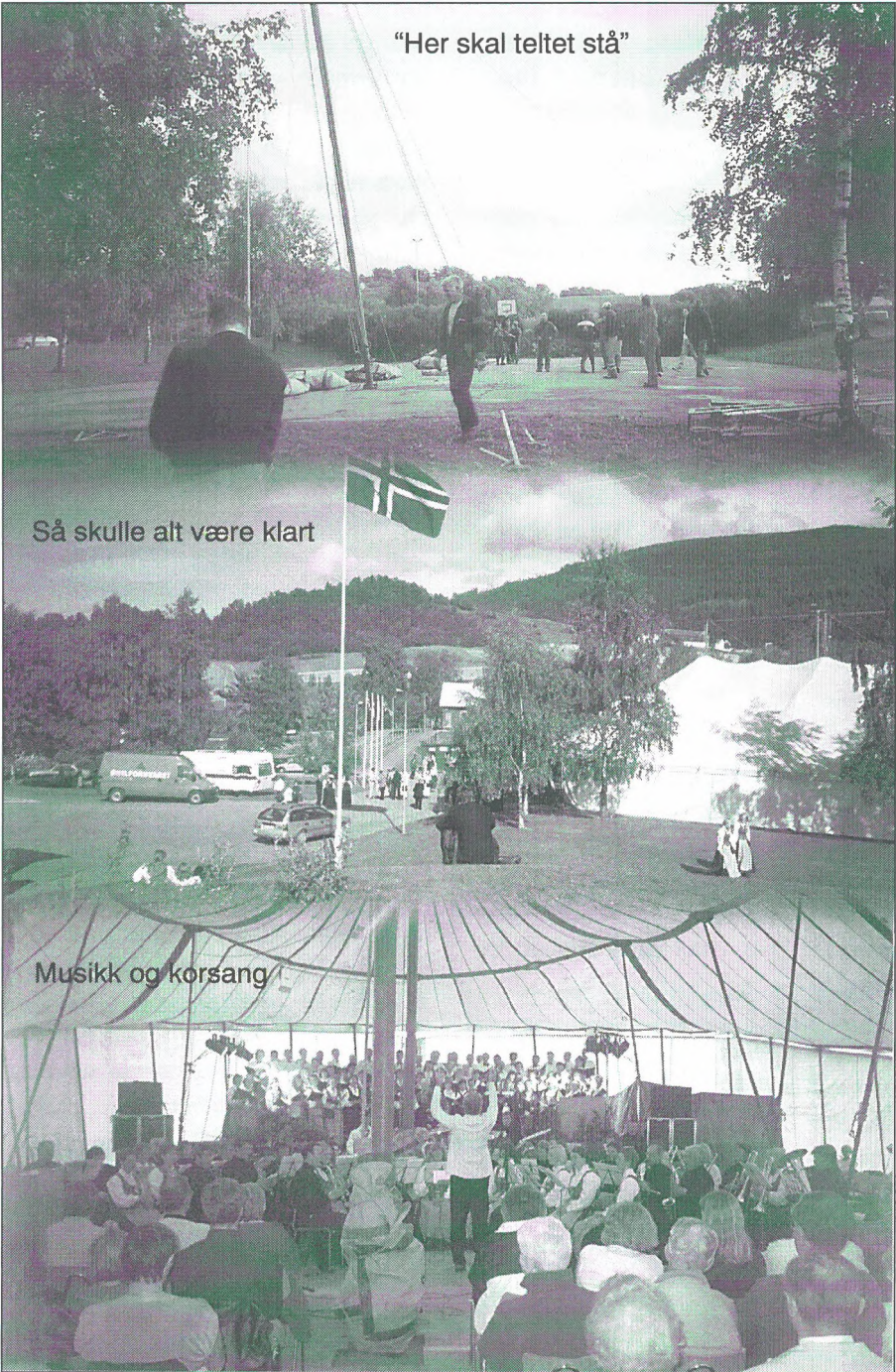
Byneset historielag har imponert bygda med sitt storslagne arrangement – kronen på verket ble påsatt StHans-helga etter 2 års kontinuerlig arbeid. At det er en positiv vilje i folket, lag og organisasjoner er til fulle bevist, og håper at Bygdadagene er kommet for å bli en tradisjon – et møte mellom fortiden bygdekultur og fremtidens lojalitet til denne.

Anne Lise Berg

“Her skal teltet stå”

Så skulle alt være klart

Musikk og korsang

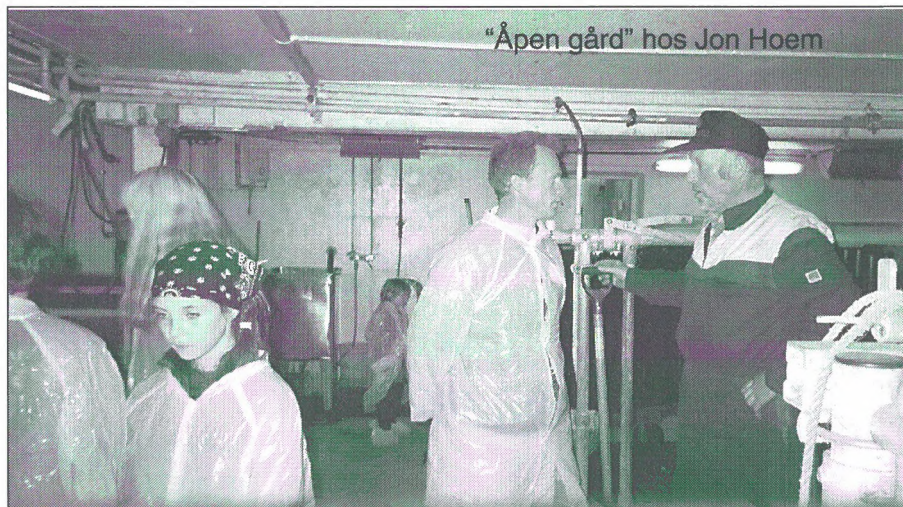

D/S "Hansteen" på tur langs Byneslandet.

"Husmannsfamilien"
og "Lurjenter"
på trappa i
"Onsøyhåggån"

"Åpen gård" hos Jon Hoem

Ekte bynesmat å få i Vonheim

Svein Noteng, Isak Stene, Karl Baadsvik og Aasmund Frøseth

MEDLEMSKONTINGENT FOR 2001.

På motstående side finner du giroblankett for medlemskontingenten for år 2001.

Kontingenten er som før **kr. 100,- pr. Person.**

Viktig !

Husk å skrive avsenders **navn og adresse i avsenderfeltet på giroen.** Det er **ikke nok** å signere i kvitteringsfeltet på giroen, da dette feltet blir skravert over av banken, og er derfor uleselig når meldingen kommer til oss, og banken har ikke lov å opplyse hvem som har den og den konto.

Ønsker du imidlertid å støtte arbeidet vårt uten å binde deg som medlem, kan du gjerne benytte blanketten. Du stryker bare teksten kontingent og skriver gave isteden.

Vi takker hjerteligst for den støtte vi får !

-----klipp her og send inn-----klipp her og send inn-----klipp her og send inn-----klipp her og send inn-----klipp her og send inn-----

Kvittering

Innbetalt til konto

Beløp

Betalersens kontonummer

Blankettnummer

6297466991

Betalingsinformasjon

GIRO

Betalings-
frist

Underskrift ved girering

Medlemskontingent for 2001

Betalt av

Betalt til

**Byneset Historielag
v/Martin Rye
7070 Bosberg**

Belast
konto

Kvittering
tilbake

Kundeidentifikasjon (KID)

Kroner

Øre

Til konto
8601 61 93242

Blankettnummer

< >

<6297466991>

Sokneprest Rugsland med de fleste av "Immigrantene" foran kirkeinngangen

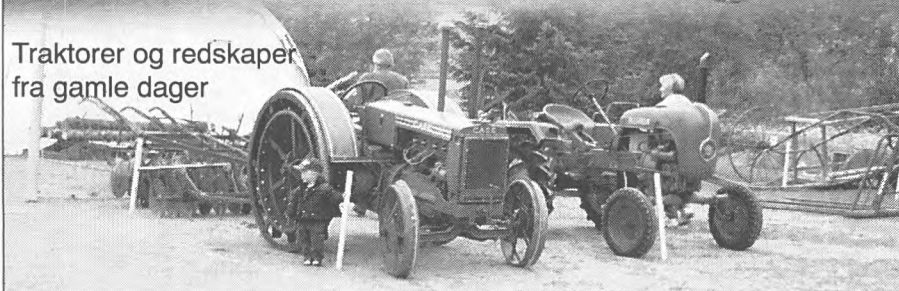
Færing med råseil

"No kain du få sijss veijt"

Traktorer og redskaper fra gamle dager

Avslutningsdag 25. juni.

Av Ivar Rye

Første post på programmet var gudstjeneste i Byneset kirke. Kjempefint vær, og både tilreisende og bynesninger strømmet til kirken, så den ble temmelig fullsatt.

Sogneprest Rugsland forrettet høymessen både på engelsk og norsk på en glimrende måte, og formådde også å få de engelsktalende med, slik at sangen lød fulltonende i kirken.

Kirkekaffen ble servert i friluft, og samtidig var det omvisning inne i kirken, hvor sognepresten og tre språkmektige guider formidlet kirkens historie og dens severdigheter.

Vi hadde også omvisning på kirkegården, hvor en del slettede graver ble påvist.

På stevneområdet var det hele dagen en jevn strøm av folk som besøkte de forskjellige utstillingene, og smaksprøvene på ekte "bynesmat" gikk unna.

Så var det tid for avslutning i stevneteltet, med sang og musikk, hilsningstaler hvor bl.a Howard Paulson, norsk konsul i Sioux Falls, takket på de tilreisendes vegne.

Som redaktør for dette årsheftet kan jeg oppsummere arrangementet med ett ord -**SUKSESS** ! Selv været var på vår side. Under de to stevnedagene var det bra, i alle fall, sett i forhold til uka før, og ikke minst uka etter.

Et arrangement som dette krever en god organisering, og jeg har hele historielaget med meg når jeg retter en takk til historielagets styre og de øvrige enhetslederne for et veldig godt utført arbeide med både planlegging, organisering og gjennomføring.

Men takken gjelder også de flere hundre, som villig stilte opp og tok et tak, enten det var drift eller underholdning.

TAKK !

Historielagets styre og enhetsledere som tok de største byrdene med arrangementet.

1. rekke: Berit Øyås, Arne Håbjørg, Anne Brit Bodsberg og Oddny Klemetsaune.

2. rekke: Knut Arvid Aa, Jan Yngvar Kiel, Martin Rye, Lars Løvseth, Asbjørn Megård og Karin Riksheim.

En dag i en utvandrerens liv.

Av Arvid Skogseth

Dagen var 24. juni år 2000. Det var besøk på husmannsplassen Onsøyhagen, eller Onsøihåggån som plassen ble kalt i dagligtale. Alle som på en eller annen måte hadde tilknytning, eller interesse av å se plassen var hjertelig velkommen.

Sola kom fram om morgenen, fram fra det gråe området den vanligvis var dekket av. Stille var det, selv fuglene var tause. Ikke som før, da var det full musikk på denne tid av dagen. Men, noe må jo forandre seg, i alle fall på 50 år.

Men så kom det "lurlåt" over haugene fra Onsøihåggån, ikke - ved kveld-, som Jørgen Moe beskrev, men midt på dagen. Det lød nesten som "neverluren" må ha lydt for de som hørte gjeterjentene den gang -det var jenter til-. Jeg gikk nærmere, og der sto faktisk to jenter. Gildere kledd var de enn selv de mest lurflittige i sæterdriftens mest intense driftsalder. På "Brenthaugen" - der hvor Onsøyhagen plass først var bygd, sto ei gild jente i rogalandsdrakt, og sannelig sto det ei på den andre utsatte haugen også. Og blåste i lur gjorde de begge to, som de aldri skulle ha gjort annet. Jeg håper de unnskylder mitt uttrykk "alphorn", det kommer av mine års tilknytning til Sveits. Antagelig også for at de har tatt

bedre vare på sitt nasjonalinstrument enn vi. Og sant å si, -det er første gang jeg har hørt lur i Norge.

Tusen takk ! Det var både storskjønt og riktig. En og flere blomster i hverdagslivet, i alle fall slik dette var i begynnelsen av siste århundre.

Det var Utvandrer dager og Bygdedager på Byneset. Utrolig mange mennesker hadde funnet veien til Onsøihåggån. Noen få kom med bil, noen kom gående kjøreveien, men de fleste kom gående opp fra Sandøra, opp den bratte "Serinastien" som den het og heter.

Og sannelig sto et spann med sild i bislaget, og poteter med groer på. Akkurat der hvor matråvarene hadde sin plass i brukstiden for plassen. Bislaget fungerte som kjøleskap og fryseskap, alt etter årstiden. Inne på kjøkkenet var flittige damer igang med å lage smakebiter av nevnte varer, og enda litt til. - Vidunderlig ! .

Jeg hilste på damene, på "husmannen" Knut Olav Åsegg, på lederen i Historielaget Arne Håbjørg, og mange andre. Naturligvis, vemodig og tankefullt å hilse på folk som har vært borte fra syn og tanker siden konfirmasjonstiden. Og i tidlige tenåringsår var en særlig opptatt av noen "spesielle" personer - da som nå....

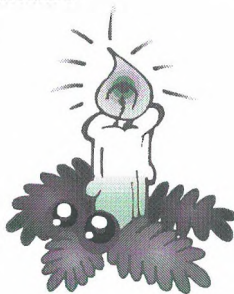
Folk gikk glade og fornøyde fra husmannsplassen. Nostalgien og tankevirksomheten omkring tider og folk som var - satt nok igjen hos noen og hver. De fleste fikk en opplevelse, kanskje noen med et snev av samvittighet, men tankene våknet, og vel også noen med en takk til de mennesker som formådde å leve i dette sparsommelige og enkle samfunn.

Om kvelden ble det enda flere barn-
domsminnerepresentanter å hilse på. Gjennom lyden av musikk, sang og historiske taler våknet sanser hos mange. Uten den store, vel gjennomtenkte

ramme om arrangementet, ville kanskje mange av de minner som slumret, fremdeles sovet.

Arrangementet var beundringsverdig ! Et skår i gleden, den egentlige Rye skole, den store hvite. Den sto der naken, svart og ribbet og ikke til noen nytte. Dette var skolen for de som bodde i denne delen av bygda, også for de fra Onsøyhagen. Det var der de fikk sine første kunnskaper, og det var der de ble formet. Skolen har virket som en Lur og "sus gjennom skjeggede graner" gjennom årtier. Den er blitt en tradisjon, og tradisjoner fjerner man ikke.

Vel blåst likevel !!

Byberg, 29/6 - 2000.

Til
Byneset Historielag og utvandrerkomiteen
v/ Arne Håbjørg.

Jeg er bedt om å hilse og gi en stor takk til dere fra mine amerikanske slektninger, Olina Byberg's barnebarn: Karel Knudsen Wilkins og hennes mann Don Wilkins. Takk for alt arbeidet som var nedlagt av dere alle, slik at det ble slik en minnerik og trivelig helg her på Byneset.

Jeg vil også takke for meg selv og de andre norske slektningene som var her sammen med oss hele helga.

På vegne av oss alle

Annbjørg Byberg Lian.

BERGVERK

I årshæftet i fjor, hadde vi en artikkel om gruvedrift på Byneset bl.a. om funn og mutingsbrev på Vevikneset. Vi skrev at skjerping ikke kom i gang; og dette er både galt og riktig. Funnet som ble registrert i 1865 (Svovel-, magnet- og kobberkis) ble ikke funnet drivverdig.

Men like nord for dette funnstedet, var det en stor berghammer av kvarts. Den raget ut mot sjøen, og var svært godt synlig fra sjøsiden, og her ble det senere satt igang drift.

Lars Vevik gjorde oss oppmerksom på dette, og han forteller at i 1931 og -32 ble hele berghammeren sprengt og skipet ut.

Det var rørosingen Alf Sommer som kom til Anders Larsen Vevik, og spurte

om det var han som eide kvartshammeren nede ved sjøen. Det ble inngått en avtale, og arbeidet ble satt igang.

Arbeidet foregikk i 1931 og 32, og da bare i sommerhalvåret. Sommer hadde en hjelpesmann Einar Samdal fra Heimdal. Kvartsen ble sprengt ut, og lastet ombord i lektere, som lå helt inn til berget utenfor hvor det er brådypt. Det var derfor en svært kort transportvei.

Lekterne ble hentet med slepebåt, og kvartsen ble levert til Thamshavn.

De to karene hadde kost og losji på gården (Vevik østre), og for fullt opphold betalte de **1 - en** krone døgnet. Ja, det var andre tider først på tredvetallet med stor arbeidsledighet og lite penger blandt folk.

Lars Vevik peker på den siste resten av den store kvartshammeren.

På en befaring på Vevikneset, var det sanneligvis ikke mye å se til kvartshammeren, bare et skar i berget og en liten åre videre inn i berget, som da ikke ble funnet drivverdig lengre.

Omtrent på samme tid ble det også tatt ut noe kvarts på Vorpneset nedenfor Hove.

Takk til Lars Vevik for opplysninger og bistand.

Ivar Rye

Bengt på Bengtgården

Dette er en historie som er nedskrevet av Jørgen Eriksen Løvset (Kleivan). Historien ble trykt i bladet Orkdølafylket i 1925. Her er hele historien skrevet med den tids språk og rettskrivning:

Hvorledes Bengt blev eier af Bengtgaren og fik et presentabelt gårdsbruk ut af samme.

Omkring et fjerdedels århundre er nu hengået siden Ole Jakobsen Høyem utgav i trykken, anden og betydelig utvidede utgave af sin bygdehistorie, under tittel: Nes eller Bynes.

Dog findes endnu beretninger om mænds bedrifter, som ikke er kommet med, men som dog ikke burde gå helt i glemmelse. Den historie jeg her tænker at fremkomme med, har Høyem sandsynligvis ikke hørt, thi havde han det gjort, havde han vist taget den med, ledsaget af sikre årstal omend ikke datoer, thi Høyem var en iherdig kar. Jeg har nu ingen af delene, men går alligevel igang. Tiltrods for at jeg har gjort hvad jeg kunde for at komme virkeligheten så nær som mulig, kan jeg dog ikke indestå for at det hele er bokstavelig sandt. Derfor vil jeg sige som gamle Snorre Sturlasson: Jeg skriver hvad jeg har hørt af troværdige og frode mænd.

I den sidste halvdel af det 18. århundrede boede på Nedstastein på Bynæsset en mand med sin familie, som hedte Bengt. Bengt skulde ikke

være indfødt Bynæssing men indflyttet fra en nabobygd. Han var vist hellerikke virkelig eier af Nedstastein, og havde ikke sikkerhet for at blive boende der alle sine dage; derfor havde han allerede tænkt på at se sig om efter en anden eiendom.

På den tid var det meget småt bevent med veie og samfærdselsmidler, og folk som boede ikke alt for langt fra sjøen foretok som regel sine byreiser i båt; man kunde være flere i båten, men det var heller ikke noe særsyn at en mand gav sig ut på bytur alene. Fra sådane byturer kom man hjem når det faldt sig, man kunde komme sent om kvelden, ved midnatstid eller ved hanegal den næste morgen.

En tidlig morgen drog da Bengt alene med sin båt ut på bytur, han havde belaget sig på at ro eller seile, ettersom det faldt sig. Han hadde ikke så lidet varer af forskjelligt slags i båten, deriblandt endel kalveskrotter, hvormange af den slags han hadde vet jeg ikke så nøie, jeg har hørt sagt at han hadde 3, og jeg

har hørt han havde 7. Ved at anvende en smule matematik kan jo enhver med lethed finde middeltallet.

For en frisk morgenbris seilede vor mand på byvei, og da han havde passert Frøsethskjærene blev brisen til stiv kuling fra sydvest, så Bengt havde sin fulle hyre med å passe ror og seil.

Et stykke vestenfor Flakgalten var han så uheldig, at et skarpt vindstøt kastet båten omkuld.

Der lå Bengt i det våte element; han holdt sig fast i den hvelvede båt, og han måtte se på at hans gods stykke for stykke fløt bort og tildels forsvandt i bølgerne. Kalveskrottene fløt i førstningen på embalagen, men lenge kunde ikke dette vare. Bengt tapte slet ikke motet, det var heldigvis i den lyse årstid, og han mente at nogen fra land måtte blive ulykken var, og komme ham til hjelp; men den kom dog ikke så brått.

Da Bengt lå der og så lengselsfuld mot land, blev han opmerksom på de lange lier nedover mod sjøen som tilhørte eiendommen Langørgen; der var lidet dyrket jord, men meget som var bevokst med kratskov, og Bengt begyndte at tænke over, at den som havde havt denne jordeiendom, han måtte have kunnet bringe noget nævneverdigt ut deraf. Han fattede endog den beslutning, at såsnart han fik anledning skulde han forhøre sig om det var muligt at få kjøpe i det mindste en del af Langørgens store vidder.

Imidlertid kom endelig hjelp fra land. Bengt fikk sin båt på ret kjøl igjen, fik den tømt for sjøvand og fikk også

opfisket enden af sine varer som endnu fandtes på overflaten; endog en af kalveskrotterne fikk han tak i og merkeligt nok viste det sig at den bjergede kalveskrot var den som tilhørte sognepresten på Bynæsset og som Bengt hadde med for at sælge. Presten i Bynæsset på den tid var Hr. Amund Barhow; Han var ifølge Høyem født på Ørlandet 1742, og prest på Bynæsset fra 1788 til sin død 1813.

Bengt tenkte ikke på at indstille sin bytur, han fortsatte reisen til Trondhjem og fikk prestekalven afhændet på bædste måte, likeså utrettet han sine øvrige ting og han reiste hjem til Stein uten videre eventyr. Bengt realiserte sin ide; han fikk kjøpt en stor del af Langørgens jordegods. Han drev opp sin gård så den gav god avkastning; han blev en velbjerghendes mand og opnådde en høy alder. Den del af Langørgen som Bengt kjøpte og brukte kaldes Bengtgaren efter ham den dag i dag. Gården deltes mellom Bengts to sønner Jon og Ole, og senere ble gården delt på nytt til fire gårder.

Jørgen E. Løvseth.

Bengt Jonsen Langørgen (i kirkeboka skrevet Bent) er født på gården Hoem i 1745 av foreldre Guri Bengtsd. Hoem f. Rye i hennes 2. ekteskap med Jon Jonsen, han skrev seg Skogstad ved giftemål i 1742, men kom sannsynligvis fra Romsdal. Guri ble gift 3. gang i 1767 med enkemann Lars Andersen Stene (Nistu). Bengt flyttet med moren dit, og det var på tale at han skulle overta denne gården, da Lars Andersen døde barnløs. Men en fjernere slektning av Lars tok gården etter odel.

I 1779 kjøpte Bengt gården Langørgen nedre 2 sp. 6 mkl. av Iver Andersen Brå (Storbrå) I skjøtet står: "Overdrager min gaard Langørgen nedre 2-0-6 til den mandhaftige Dragon Bent Jonsen Stene for 1000 rdl."

Iver A. Brå som var gift med en datter av forrige eier, drev ikke selv gården, men forpaktet den bort til en kar ved navn Thore Jensen (skrev seg Overby ved giftemål), Han var død da Bengt kjøpte gården, Men Bengt giftet seg i 1787 med hans enke Karen Estensd. Langørgen 1751-1820. Bengt Jonsen døde i 1815. Bengt og Karen hadde 3 barn, 2 sønner Jon (Jo Bengtsa) som overtok heimgården, og Ole som fikk utskilt og bygde ny gård nede ved sjøen - Bukta-, hvor det tidligere var en husmannsplass. De hadde også en datter Guri, som ble gift med en staværing og flyttet dit.

Ivar Rye

Heimkrentapparat.

Forts. fra side 38 (kopi av originalen)

Det Skriftoffer Nilsen Dige Dage Dals til mig for med-
 lammed til Endloosning nogle Probenvisningsaar til befa-
 vnde af Jakt, Befjæder og Beflydningens forfærdig af
 Laaber fornyede der ikke en antvagt mere. Endlinge
 midtal end som til bevisning av siges modstandigt, lige
 som og ut indtil foru dogue fordes antvagt, tilfælle
 Javne

Digt. Skriftoffer: min 24 16 11 20/3 46/4 1

10 M. Tully

Lefmannen 4 48

Berg den 31de Januari 1849

Lovansvaranden 46/4 48/4

K. Hovgaard

10. Dage Dals lammed til

Ole W. Gjeland.

Den 25de 49 K. Hovgaard

MINNER FRA EN SVUNNEN TID

Av Åse Hove

Dette er en liten skildring om hverdagsliv på en liten plass på Byneset i 30-åra. Fra min barndom kan jeg så vidt huske ei ungjente som var på besøk heime hos oss. Hun var "taus" hos Olaus Løvseth, som hadde plassen Seiberget (Inner-Sebergan). Nå fikk jeg tilfeldigvis vite at hun levde i beste vigør og var 86 år. Jeg fikk lyst til å besøke henne, for å høre litt om gamle dager.

Anna, som hun heter, har fremdeles god hukommelse, og her forteller hun:

Det var i 1931, jeg kom med rutebilen og sto av ved "Samlaget" på Rye. Olaus møtte meg, han smidde en kjepp og tok kofferten min på ryggen, og så gikk vi over Langørgen og Hoemsmarka ned til Løvseth.

Olaus var 70 år og ungkar, Dorthea som var enke etter hans bror Kristen bodde også på plassen, selv var jeg 17 år. På plassen var det ku, noen sauer, gris og en katt, så han trengte hjelp på plassen.

Dessverre var det husdyr inne også, rottene huserte på kjøkkenet. Olaus la ut gift, men den tålte ikke katta som døde. Jeg gikk da til familien Wold som bodde på den andre plassen på Sebergan og fikk tak i en kattunge.

Olaus var svært religiøs, og jeg var ofte med han til bedehuset på Langørgen.

En dag det året jeg kom, følte Dorthea seg dårlig. Hun ville ha sukkerbit med nafta på, som var den tids medisin. Jeg måtte på loftet en tur, men da jeg kom ned var Dorthea død. Dette var en søndag og Olaus var på bedehuset, jeg gikk da til naboen og fikk noen derfra

til å hente ham. Dagen etter gikk Olaus til prestegarden for å melde dødsfallet. Den dagen syntes jeg det var så trist å være inne alene, at jeg gikk for å hekte i potetåkeren.

Jeg husker jeg hadde Bertine Langørgen (Krokan) til å hjelpe meg med begravelsen.

Tida gikk med til forskjellige gjøremål ute og inne. Vann måtte jeg hente fra en bekk et stykke unna. Det var ikke hest på plassen og alt ble gjort med håndredskap, og jeg hjalp til med alle ting. Plassen var på 12 mål og vi hadde både gras, korn og poteter. Vårønn, slåttonn og skurønn var jeg med på. Høy og korn bar vi inn og utpå vinteren hørtes taktfaste slag fra låven, når Olaus trøsket med "slu". Etter vårønnen var det torvtaking, og jeg gikk på myra med mat.

Jeg hadde lyst til å ha noen høner, fikk derfor tak i ei klokkhøne og fikk 8 hønekyllinger. Men vi måtte også ha en hane, jeg gikk derfor opp til Krokan og hentet en hane. Det gikk bra en lang stund, men så ble hanen mannevond, og

jeg ble nødt til å halshugge den. Jeg laget så hanesteik, og John Berg som var der å sydde bukse til Olaus den dagen, sa det smakte godt.

Det var ellers ikke så mye variasjon i kosten, men Olaus var ofte på sjøen og fisket, han fisket også laks. Den ble sendt til byen med melkebil. Det var strevsomt å få den opp på veien, for det var så bratt. Når kua kalvet, ble det både melk, fløte og iblant kjernet jeg smør. Smøret solgte Olaus i byen, og han måtte selv smake det til med salt, for de han solgte til i byen, "va så nøie på det" som han sa.

Olaus var svært snill, og han klaget aldri på meg. Selv syntes jeg at jeg hadde det bra, bedre enn tausene på gårdene, fordi de måtte stå opp så tidlig. Lønna var kr. 20,- pr. mnd.

På den tida var det brukelig å kjøpe seg sykkel, men jeg kjøpte symaskin, for

klærne til Olaus måtte jo bøtes.

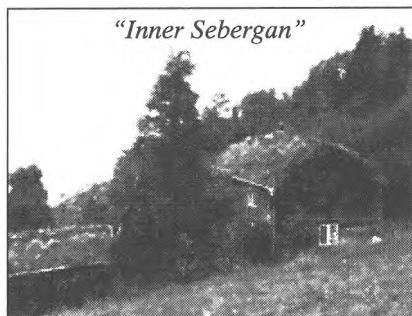
En gang ville Olaus at jeg skulle klippe han, han hadde stort hvitt skjegg. Jeg var ingen frisør, men han ble fornøyd.

Etter 3 år syntes noen venner at jeg skulle søke plass i byen, men da ble Olaus svært lei seg. Han satte inn 2000 kr. på bok til meg, og jeg lot meg overtale til å fortsette.

Jeg fikk tid til håndarbeide, og kunne gå på besøk. Var ofte oppi Krokan, og da sloss Sivert og Karl om hvem som skulle følge meg heim gjennom Hoemsmarka. Det var alltid Karl som vant.

Jeg fikk et friertilbud også, men sa nei takk.

Etter 6 år ble det så jeg reiste, men jeg angret at jeg ikke ble hos Olaus til han døde i 1938. Siden har jeg reist forbi Sebergan, og da har jeg måtte stanse og tørke noen tårer.

"Inner Sebergan"

Anna Stoknes ble gift med en gårdbruker, fikk 6 barn og mange dyr å stelle for. Men det ble ikke bare gode dager, en gutt druknet 9 år gammel, og senere døde en jente på 9 år. Nå er hun enke og har leilighet på et sykehjem. Hun har det bra og får besøk av barn og barnebarn. Hun savner utsikt til sjøen, men med sin gode hukommelse kan hun drømme om sjøen og de gode dagene hos Olaus Sebergan.

Marit - min oldemor

Av Solveig Andersen

Oldemora mi het Marit, og var fra Nord-Fron i Gudbrandsdalen. Heimen hennes het Brenn plass under gården Sigstadstø. Jeg kan tenke meg at den lå i skogkanten, høyt oppe i lia.

Dette hendte da Marit var lita jente:

Hun skulle et nødvendig ærend utom nova før hun skulle gå å legge seg. Det kom et grått dyr og ville sleike henne, og Marit som var glad i dyr ville klappe. Men i det samme kom mor hennes ut på vei til fjøset, og ho satte i et skrik og skramla med bøttene. "Å mor, nå skremte du vekk den fine hunden". - "Å nei bane, det var nok ingen hund, det var nok selveste skrubben".

Dette har jeg hørt av bestemor.

Da Marit var 19 år og søstra Kari var 16, gikk de til fots til Trøndelag sammen med far sin.

Marit fikk tjeneste på prestegården, Kari (Karen) fikk også tjeneste på Byneset, og hun ble gift med Erik Skinnfellmaker (Erik Olsen Bråplass) fra Tolga. De fikk

2 barn før hele familien reiste til Amerika i 1866.

Marit ble i 1854 gift med Ole Andreassen Bjørnhaug 1827-83. Han hadde ryddet og bygd opp plassen Bergan under Haugum. Plassen hadde han sett seg ut når han gikk fra Bjønnahaugan ned til sjøen. Det var en liten lysning i skogen, hvor krøttera pleide ligge. De fikk 4 barn, den yngste - Anne f. 1863 - er min bestemor. Anne ble gift med Kristen Andreassen Haugum f. på Bergsplass 1859-1927. Anne døde i 1958 95 år gammel.

Jeg arva forlovelsesgaven Marit fikk av Ole. Det var et avansert nøstetre, for hesper av forskjellig størrelse. Initialene hennes MODS er kunstferdig malt på. Nøstepinnen er skåret i ett stykke. Den har vridde sprinkler med ei løs kule inni.

Nå angrer jeg bare at jeg ikke spurte bestemor mere om Marit og Ole. Det finnes heller ikke noen bilder av dem.

Småhistorier

Drukningssulykke.

Fra Lars O.K. Braa har vi mottatt et lite dikt som ble skrevet til minne om Ole Olsen Gaustad, Skadestu 1839 - 1861 som omkom under uvær på Gulosen.

Minde - Vers

til

Ole Olsen Gaustad som i Stormen

den 27de November 1861 maatte sige denne Verden Farvel.

Minde - Vers

den 27de November 1861 ^{til} Ole Olsen Gaustad som i Stormen maatte sige denne Verden Farvel.

1. Her Morgens Tid fra fuger
 Den løber jeg fra fort;
 Som hvor man den forfarer
 Jeg er fra fjerne høst
 I minde i friske Aften
 Den modde av den høst
 All videns Livskraft kender
 Og all av Stormen Lyk.

2. Ja vi fra Sødragsmed
 Med Morgens Lyk i Livet
 Sagen der fra fjerne firding
 Fra Morgens av. Det
 Det var Solgen drager
 Og funder det var hvar
 Sprødt fra fjerne Landet

3. Og vist i fjerne Navn
 Skjend lovd fra Moders Styrke
 Og fjerne med Landet vist
 Da var ingen Styrke
 Her fra vi maatte av fra
 Min fjerne avise Melke
 Den maatte fra og fjerne
 I skuldre av fjerne
 For fjerne i fjerne

4. Det var den fjerne fjerne fjerne
 som vil fjerne av fjerne fjerne fjerne fjerne
 Morgens den fjerne av den fjerne fjerne
 fjerne fjerne fjerne fjerne fjerne fjerne fjerne
 i fjerne og fjerne fjerne fjerne fjerne

1. vers lyder:

Vor Ungdoms Tid saa fager
 den løber jo saa fort
 Som Stormen den henfarer
 der er saa snerve kort
 Thi midt i friske Alder
 der modet er saa kvikt
 Et dødens Budskap kalder
 Og alt er Stovet Ligt.

4. vers:

Det var din Største Glæde
 til Baaden hen at fly
 at søge dertil siden
 ved første Morgengry
 Du havde ei den Tanke
 at Havets stille vand
 som Bølger skulle dandse
 og skjære Livets Rand.

Hvem som har skrevet diktet er ukjent, men av interesse her er at selve diktet er skrevet med gotisk skrift, mens overskriften er skrevet med antikva-skriften vi bruker idag. Diktet er sannsynligvis skrevet av en eldre person, mens overskriften av en yngre. Fra ca 1850 ble antikvaskriften tatt i bruk i skolen.

Heimbrentapparat.

Lensmannsstillingen i gamle dager medførte mange forskjellige gjøremål. Her er et av dem:

“ At Christoffer Nilsen Rye dags Dato til mig har indlevereret til Indløsning nogle Brændevinsapparat bestaaende af Fat, Afkjøler og Afledningsrør forferdiget af kaaber hvorpaa der ikke er mere Lodningsmiddel end som til Lodningen ansees nødvendig; ligesom og at indtet Jern derpaa findes anbragt, tilstaaes herved .

<i>Disse Redskaber veier 24 lb a 20 sh.</i>	<i>4 Spd -</i>	<i>“</i>	
<i>10 pc Tillæg</i>			<i>48 sh</i>

	<i>Tilsammen</i>	<i>4</i>	<i>48</i>
--	------------------	----------	-----------

Berg den 31 t Januar 1849

K. Hougan

*Foranstaaende 4 Spd - 48 sh.
 er Dags Dato levert til
 Ole A. Opland.*

Den 26/3 - 49. K. Hougan “

Det fremgår tydelig at lensmann Knud Olsen Haugan har fått et heimbrentapparat til innløsning og at han har foretatt kontroll av loddinger og at det ikke er benyttet noe jern, da man fryktet at lodningsmidler og jern kunne gi forgiftninger. Avgiften er beregnet etter vekt - 1 lb (skålpund) = 0,5 kg. 1 Spd. (Spesidaler) = 5 ort eller 120 skilling. Selve transaksjonen er vanskelig å forstå, men Ole A.

Opland kan være den som egentlig har utført kontrollen.

Fremstilling av brennevin m.v.til eget bruk var fullt lovlig til først på 1900-tallet.

Men så fort det var snakk om salg, blandet myndighetene seg inn, og det endte da med konfikasjon, bøter eller eventuelt arrest. Originalutskrift står på side 32

SKATTER OG AVGIFTER.

Når Nils Christoffersen Høstad - Østringan betaler skatt for året 1819, har han en god oversikt over hva skatter og avgifter er beregnet brukt til. Det kan nok mange spekulere på idag.

I 1819 var det fremdeles mest naturalhusholdning her på Byneset, og følgelig dårlig med kontante penger blant folk. Gårdens totale verdi var satt til 400 spesidaler, så sett i denne sammenheng var nok skattetrykket svært så merkbart også på den tiden.

Her er Nils Chr. Høstad's skattebok for året 1819:

A. Skatter til Statskassen.	Debet.		Mar 1819	Credit.		
	Spd.	Ort		Spd.	Ort	S.
<i>Lindeskud</i>	<i>9</i>	<i>16</i>				
<i>Bygning</i>	<i>1</i>	<i>00</i>				
<i>Bygning</i>	<i>38</i>	<i>10</i>	<i>54</i>			
B. Hørlige Tolde:						
<i>Skinholdspenge</i>	<i>38</i>					
<i>Weimestertold</i>	<i>7</i>					
<i>Degnetold</i>	<i>2</i>					
<i>Skarvrettertold</i>	<i>2</i>					
<i>Sørenstivertold</i>	<i>12</i>					
<i>Landsmandtold</i>						
<i>Skolekaffertold</i>	<i>18</i>					
<i>Dvre Baklands Dit</i>	<i>4</i>		<i>83</i>			
C. Repartitioner:						
<i>Dilinquensomkostninger</i>	<i>405</i>					
<i>Cuuromskostninger</i>	<i>89</i>					
<i>Broe og Weipenge</i>	<i>48</i>					
<i>Fosterlon</i>	<i>15</i>					
<i>Skidpenger</i>	<i>15</i>					
<i>Evanger Dagthold</i>	<i>67</i>	<i>11</i>	<i>144</i>			
		<i>16</i>	<i>170</i>			
<i>Evangel</i>	<i>76</i>		<i>144</i>			
		<i>76</i>	<i>1570</i>			

A. Skatter til Statskassen.

Landskat	= Alminnelig skatt til staten.
Arbeidspenger	= Skatt til erstatning for pliktarbeid på festninger og borger.
Ledingspenger	= Leidangsskatt, egentlig skatt til forsvaret.

B. Aarlige Tolde:

Tingholdspenge	= Avgift for å dekke kost og losji for bygdetinget. Da tingstedet normalt (etter 1814) var på lensmannsgården, gikk avgiften over å bli en fast del av lensmannens lønn.
Veimestertold	= Avgift til veikassen.
Degnetold	= Skoleavgift
Skarprettertold	= Lønn til bøddel (i Trondheim).
Sorenskrivertold	= Avgift til rettsvesnet.
Lensmandstold	= Lønn til lensmannen.
Skydsskaffertold	= Erstatning for skyssplikt til øvrighetspersoner, som enhver bonde hadde tidligere.
Øvre Baklands Vei	= Avgift til en innfartsvei til Trondheim.

C. Repartitioner: Skatter til dekning av offentlige byrder.

Delinqventomkostninger	= Fogdens kostnader vedr. rettsaker, fangeopphold og domsfullbyrdelse.
Cuuromkostninger	= Skatt til hospital, fattighus m.v.
Broe og Veipenge	= Skatt til bygging og vedlikehold av hovedveier.
Fosterløn	= Avgift til fosterforeldre.
Skudpenge	= Skuddpremie på rovdyr.
Levanger Vagthold	= Ukjent hva dette er, linjen i boken benyttes til skyld.

Total skatt 1819 16 spesidaler og 15 skilling. Neste side angir to termininnbetalinger, og attesteres betalt av Hougan (Lensmann Ole Christensen Haugan).

I tillegg kom så tiende til presten og skoletold for antall barn i skolen.

Ivar Rye

JULENØTTER 2000.

Julenøtter er til for å knekkes, både fysisk og verbalt. Denne julens verbale nøtter kan godt nytes sammen med de innkjøpte variantene med skall på.

Nedenfor er det gitt 3 korte beskrivelser/opplysninger/betegnelser på de aktuelle ordene som skal inn i en av de 29 alternativene som er oppgitt med alfabetisk orden. I tillegg er 5 bokstaver "avglemt". Opgavene er gitt i tilfeldig orden. Lykke til og GOD JUL!

1. Noen meter høyere enn Gråkallen. En del mennesker var samlet her på nyttårsaften ved tusenårsskiftet. Fra toppen ser du store deler av Byneset.
2. Godtgjørelse. Dusør. Utgjør som "normal" 10% av verdien.
3. Bokfigur. Bestemor. Har 8 barnebarn, alle med fornavn på M.
4. Både rund og rektangulær. Med mange tråder. "Trådløs" utgave gir god betaling for enkelte.
5. Sott. I biter til kaffen. Noen synes brunt er best.
6. Tidsregning som begynte 776 f.Kr. Tidsperiode på 4 år. I nyere tid "feilaktig" betegnelse på idrettsleker.
7. Ordet oppstod på Corsica. Italiensk "fenomen". Blodfeide.
8. God på frispark. Barn med Victoria. Etter hvert nokså kortklipt.
9. Ulik, men samme betydning. Dobbelteksemplar. Dobbeltløpet gevær.
10. Trimetylhidroksypurin. Innholdet i te er mellom 1 – 5%. Løselig i 2 deler kokende vann.
11. Fremstatt i 1887 av Ludwik Zamenhof. Verdenskongress for holdt i Oslo i 1952. Hjelpespråk.
12. Er alene om kodiakbjørnen. "Det store land." Stat i USA.
13. Betegnelse brukt på Jesus. Vinner. Førstemann.
14. Engelsk tiltaleform. Taper. Ofte forkortet til Mr.
15. Fra 1791 provinsen Nedre Canada. Har norsk visekonsulat. Provins på begge sider av St. Lawrence-elva.
16. Betydningen er "venner" eller "allierte" i indianerspråk. "Lone Star State". Rio Grande er grense-elv.
17. Bør knekkes. Består i høytiden av flere typer. Dette er et forsøk på én.
18. Enestående. Alene om Makeløs.
19. Svensk bestemor. Kan også være norsk bestemor. Nå også en del av Bønlo kommune.
20. Gammelt engelsk kulespill. Amerikansk kjeglespill. Bruker kule med grep for tre fingre.
21. Virvler. Fyker. Hunderase.
22. Væskefylt. Betegnelse på regn. Tårer.
23. Kant. Tynt. Klesplagg.
24. Armfeldt. Napoleon. General Lee.
25. Store innslag av improvisasjon. Rytmeg og messing. Sentral opplevelse i Molde hvert år.
26. Stas. Utstikker. Tilbehør.
27. An.... For... Inn....
28. Navn etter et sveitsisk skirenn. Skibinding. By i Afghanistan.
29. Danse. Treløst område. Russisk slette.

SVARDIAGRAM TIL JULENØTTER ÅR 2000.

OPPGAVE:

					A			A	
					B				
					C				
					D				
				E		E			
						F			
						G			
						H			
						I			
						J			
						K	K		
						L			
						M			
				N					
						N			
						O			
						P			
						Q			
						R			
						S			
					T				
					U			U	
					V				
					W				
					X				
					Y				
					Z				
					Æ				
					Ø				
					A				

Sendes/leveres innen søndag 21. Januar 2001 til:

Ole A. By, Martin Haugens v 23, 7070 Bosberg. E-mail: arn-b@online.no

Løst av: Navn:.....
 Adresse:.....
 Telefon:.....

Bokpremie til 3 uttrukne med riktig svar.

Stiftelsen “Onsøyhåggån”

Styret i stiftelsen har også i år mange å takke for dugnedsinnsats og sponning i forbindelse med restaurering og drift av plassen. Hovedaktiviteten i år har vært restaurering av nordvestveggen på låven, ny bro over elva ved Sandøra, samt utbedring og merking av stien opp til plassen - (Serinastien). Arbeidet med bro og sti ble stort sett utført av TORGER ONSØYEN, mens ODDMUND GULLTEIG skaffet det meste av materialer til låven.

Det har ellers vært en del aktiviteter på driftsiden. Under “Bygdadagene og Utvandningsfestivalen” var det åpent hus i “Håggån” 24.6. Ekteparet Elly Marri og Knut Olav Åsegg var husmannsfolk på “plassen” og foresto omvisning, samt serverte smaksprøver på gammel husmannskost til de besøkende. Besøket overgikk forventningene, i løpet av dagen fant hele 250 personer veien “oppi Håggån”. Vi takker ekteparet ÅSEGG for innsatsen. Det var også stor interesse for å besøke plassen dagen etter, men “husmannsfolkene” hadde andre gjøremål i det store arrangementet denne dagen, og dørene var derfor dessverre stengt. Vi beklager dette, men håper vi kan gjøre det godt igjen en annen gang.

På vårparten hadde vi besøk fra Spongdal skole og Rye skole, både elever og lærere. De ble begeistret, og kunne tenke seg å benytte plassen i undervisningssammenheng. Dette ble også virkeliggjort i sommer, idet elever fra Rye skole opparbeidet to jordstykker hvor de satte potet og sådde sukkernepe.

Men mye arbeide står fortsatt igjen før “plassen” er i forsvarlig stand, så velkommen også neste år for å ta et tak.

Styret i stiftelsen retter en hjertelig takk til alle som har bidratt med dugnadsarbeid, (ca. 250 timer) og sponsormidler (verdi ca. 20.000,-), samt gaver for å gjøre “Onsøyhåggån” til et fint minnesmerke over en tid som var preget av mye slit, men sikkert også av mange gode og hyggelige dager.

Styret i Stiftelsen “Onsøyhåggån”

Martin Rye.

Julegavetips!

Kalender - 2001. Historielagets tradisjonelle kalender med fine "historiske" bilder fra Byneset kommer selvfølgelig også denne gang.

Kalender for år 2001 - kr. 80,00

"Ord og uttrykk fra Byneset". Boken som kom i 1999 og har mere enn 3000 ord og uttrykk fra vårt "Bynesmål", hvorav en rekke er på vei til å forsvinne fra vårt dagligspråk

Boken koster kr. 150,00

"Gamle arbeidsformer i landbruket". Videokassetten som viser torvtaking, høynn og skuronn med spilletid ca. 80 min, er blitt veldig godt mottatt, og vi har ikke hørt annet enn lovord. Ennå noen få eksemplar igjen.

Kassett kr. 200,00

Ekstra eksemplar av Historielagets årshfte kr. 25,00

Disse artiklene er utlagt for salg hos Nordbygdens Samvirkelag og hos Sparebank 1 på Spongdal, eller de kan kjøpes hos styremedlemmer i Historielaget.

Byneset Historielag

ønsker alle en riktig

God Jul

og

Godt nyttår 2001.

Til ettertanke !

Den positive lov.

*Tenk positive tanker
bruk positive ord
Gjør positive handlinger
og det positive gror.*

Anekdoter:

- 1 Man bør fortelle sannheten, - men ikke alle sannheter bør fortelles.*
- 2 Lykke er ikke å få det vi lengter etter, - men glede seg over det vi har.*
- 3 Humor er den korteste avstand mellom to mennesker.*
- 4 Vi finner ikke lykken, - vi skaper den.*
- 5 Vi bør konsentrere oss om fremtiden, - det er der vi skal tilbringe resten av livet.*
- 6 Et smil koster ingenting, og det gir stor gevinst: ikke nok med at du selv vil føle deg vel, - men det får alle andre til å føle seg bedre også.*
- 7 Ingen i verden føler seg så utrygg som den som aldri tar en risiko.*
- 8 Komitearbeid er som en lenestol - lett å synke ned i, men vanskelig å komme ut av.*
- 9 Hvis du tror du er ferdig utlært - er du ikke utlært, men ferdig.*
- 10 Kvinner er klokere enn menn, - fordi de vet mindre, men forstår mer.*
- 11 Den lange reisen på tusen mil, - begynner med det første skritt.*
- 12 Det er viktig å gjøre de riktige tingene, enn å gjøre alt riktig.*

Ved hjemkomsten til Finnmark
etter krigens ødeleggelser.

*Et hus kan erstattes
med et annet hus
Men hjemmet som rommet din barndom
kan aldri erstattes*

